

Otto Böhtlingk & Rudolph Roth: Sanskrit-Wörterbuch, Part 1, Petersburg 1855

fabilis; von Agni: (रयिम्) रास्वा च न उपमात पुरुस्पृक्तं मुनीनां स्वय-
शस्त्रम् 8, 49, 11.

उपमातिर्वनि (उ० + वनि) adj. *Ansprache gern aufnehmend*: घृस्माकं
भृदुपमातिर्वनि: RV. 5, 41, 16.

उपमाद् (von मद् mit उप) m. *Ergötzung*: पाति नामो सप्तशतीषाणामग्निः
पाति देवानामुपमादमूषः RV. 3, 3, 5.

उपमान (von मा mit उप) n. *Vergleich, Aehnlichkeit, Analogie* AK. 2,
10, 36. H. 1463. एतावेदेव पर्याप्तमुपमानम् MBh. 3, 1192. auf die Bemerkung:
उपमेषु प्रकृत्य कृद्धा व्यमकीन्प्रति wird geantwortet: एतच्चमुप-
मानं मे व्याचक्ष्व KATHA. 14, 75. तदेतदुपमानाय तव देवि मयोदितम् 87.
SUGA. 1, 3, 8. BHISHIP. 139. *Gleichniss, das womit Etwas verglichen wird*
P. 2, 1, 55, 3, 1, 10. 6, 1, 204. VOP. 6, 42. H. 305. SÂH. D. 648. उपमानमभू-
द्विलासिनो करणं (der Körper Kâma's) यत्तव कात्तिमत् KUMÂRAS. 4, 5. उ-
पमानस्यापि सखे प्रत्युपमानं वपुस्तस्याः VIKR. 22. *Vergleichungswort* NIR.
7, 31. — Vgl. उपमा.

उपमानचिन्तामणि (उ० + चि०) m. Titel eines philos. Werkes Z. d. d.
m. G. VI, 14, N. 3.

उपमाम् (von उपम) adv. am Höchsten Var. des SV. zu RV. 8, 51, 8
(गणे तदिन्द्र ते शवं उपमाम्) und des AV. und SV. zu RV. 10, 8, 1. स-
कृत्सामाग्निर्विशं गृणीषे शत्रिमग्न उपमो केतुर्मयः 5, 34, 9.

उपमार्ण (von मर im caus. mit उप) n. *das Untertauchen*: कुम्भोपमा-
रणात्तं पूर्वयोः (झेलार्भवति) KÂTJ. ÇR. 20, 8, 22. Vgl. उपमारयति ÇAT. Br.
2, 5, 2, 46. 4, 4, 5, 22.

उपमालिनी (उप + मा०) f. N. eines Metrum (4 Mal ~~~~~,
~~~~~; Var.: ~~~~~, ~~~~~) COLEBR. Misc. Ess. II,
161 (X, 9).

उपमास्य (von उप + मास) adj. *allmonatlich* AV. 8, 10, 19.

उपमिन्त् (उप + मित्) f. *Strebepfeiler, Stützbalken*: स्तूपेषु नाना उप-
मिन्त्यन्ध RV. 1, 39, 1. अन्नेन वृक्षा वृक्षेनोप स्तभापटुपमिन् रोधः 4,
3, 1. AV. 9, 3, 1. — Vgl. मित्

उपमिति (von मा mit उप) f. *Vergleichung*: स्तनौ मासग्रन्थी कनकक-
लशावित्युपमिता BHART. 3, 17. पक्षवोपमितिसाम्यसयत्नम् (अधरविम्बम्)
SÂH. D. 53, 19. BHISHIP. 51. *Induction* MÜLLER in Z. d. d. m. G. VI, 3, N. 1.

उपमीमांसा (von मन् im desid. mit उप) f. *das Bedenken, Besinnen*:
तस्य नोपमीमांसास्ति ÇAT. Br. 14, 4, 2, 12, 15.

उपमूलम् (von उप + मूल) adv. *an der Wurzel* KÂTJ. ÇR. 4, 1, 11. KAUC.
1. उपमूलम् ÇAT. Br. 2, 4, 2, 17. उपमूलम् P. 6, 2, 121, Sch.

उपमेत m. N. eines Baumes, *Fatica robusta* W. u. A., ÇABDAK. im
ÇKDr. — Lautlich in उपमा + इत् zu zerlegen.

उपमेय (von मा mit उप) adj. *vergleichbar*, mit dem instr.: नभसोपमे-
यम् RAGH. 18, 36. 6, 4. die Ergänzung geht im comp. voran: ध्रुवोपमेय
mit dem Polarstern 18, 33. KUMÂRAS. 7, 2. KÂURAP. 29. subst. n. der ver-
glichene Gegenstand im Gegens. zu उपमान womit verglichen wird P.
2, 1, 55, Sch. 6, 1, 204, Sch. SÂH. D. 648.

उपयन् (von यन् mit उप) P. 3, 2, 73. nom. ०यङ् 8, 2, 36, Sch. Bezeich-
nung von eilf Zusatzsprüchen beim Thieropfer (VS. 6, 21) TS. 6, 4, 1, 1.
ÇAT. Br. 3, 8, 3, 18. 4, 1. एकादश प्रयाजा एकादशानुयाजा एकादशोपयजः 1.
यद्यन्नमुपयजति तस्मादुपयजो नाम 10. 11, 8, 2, 1. — Vgl. उपयज.

उपयत्त (von यम् mit उप) m. *Gemahl* H. 317, Sch. ĠAṬĀDH. im ÇKDr.
ÇÂK. 122, v. I. RAGH. 7, 1. KUMÂRAS. 5, 45.

उपयत्त्र (उप + यत्त्र) n. (chirurgisches) *Hilfswerkzeug*, unterschieden
von den eigentlichen *Instrumenten* (यत्त्र) SUGA. 1, 23, 10.

उपयम् (von यम् mit उप) m. P. 3, 3, 63. *Heirath* AK. 2, 7, 55. H. 318.
कन्या तज्जातोपयमा (so ist zu lesen) SÂH. D. 43, 14. — Vgl. उपयाम.

उपयमन (wie eben) 1) n. *das Heirathen, zur-Frau-Nehmen* P. 1, 2, 16.
4, 77. 4, 2, 13, Sch. — 2) f. ०नी a) *Unterlage* (von Stein, Thon, Sand
u. s. w. unter die Feuerbrände, um diese tragen, fassen zu können): उ-
पयमनीरूपकल्पयति ÇAT. Br. 3, 3, 2, 1. उद्यच्छ्रुतीधममुपयच्छ्रुत्युपयमनीः
2. 6, 3, 9. 9, 2, 3, 1. KÂTJ. ÇR. 5, 4, 20. 8, 6, 33. — b) *Schöpfpfloß* (zum म-
हावीर gehörig): योपयमनी ते श्रोणिकपाले AIR. Br. 1, 2, 2. द्वंद्वे पात्रा-
ण्युपसादयत्युपयमनीं महावीरं परीक्षां पिन्वने ÇAT. Br. 14, 1, 3, 1, 2, 4,
17. उपयमन्या महावीरं ग्रामयति 2, 13, 40. 3, 4, 22. KÂTJ. ÇR. 26, 2, 10. 5,
15. 6, 2. — 3) adj. *worauf man Etwas legt, zur Unterlage dienend*: उ-
पयमनान्कुशानादाय PÂR. GRH. 1, 1, 9.

उपयष्ट्र (von यन् mit उप) m. *der beim Upajağ thätige Priester* ÇAT.
Br. 3, 8, 5, 5.

उपयाचन (von याच् mit उप) n. *das Angehen mit einer Bitte*: निकूल-
वृत्तमासाद्य दिव्यं सत्योपयाचनम् *die Bitten wahr machend, während*
R. 2, 68, 16.

उपयाचित (wie eben) n. *Bitte, Forderung* (nam. die eines höhern Wesens)
TRIK. 3, 2, 13. PAÑKAT. 208, 25. उपयाचितदानेन यतो देवा अमीष्टदाः II, 50.
(महायत्तस्य) तस्योपयाचितान्येत्य तत्रत्याः कुर्वते जनाः । ततद्वाङ्मिस्तसं-
सिद्धिहेतोस्तेस्तेरुपायैः (so ist zu lesen) || KATHA. 13, 166. उपयाचितका
n. dass. HAR. 21.

उपयज m. 1) = उपयज P. 7, 3, 62, Sch. एकादश प्रयाजा एकादशानुया-
जा एकादशोपयजा एते ऽज्ञेयमाः पशुभाजनाः AIR. Br. 2, 18. — 2) N. pr.
ein jüngerer Bruder des Jâga: यज्ञोपयज्ञौ ब्रह्मर्यो MBh. 1, 6362. 6365.
2, 2662.

उपयान (von या mit उप) n. *das Herankommen, Herbeikommen* R. 3,
9, 22. 5, 64, 10. उपयानापयाने च स्थानं प्रत्यपसर्पणम् । सर्वमेतद्रथस्थेन ज्ञेयं
रथकुटुम्बिना || 6, 89, 19. 3, 65 in der Unterschr. KUMÂRAS. 7, 22.

उपयाम (von यम् mit उप) m. P. 3, 3, 63. 1) *das Hineinfassen, Schöp-
fen*, in der Formel उपयामगृहीत VS. 7, 4, 12, 20 und sonst; oder viel-
leicht concret so v. a. उपयमनी b. — 2) in der liturg. Sprache: *die
beim Soma-Schöpfen dienenden Sprüche* (die mit उपयामगृहीत begin-
nen) ÇAT. Br. 4, 1, 2, 6. fgg. 2, 3, 18. 5, 3, 24. KÂTJ. ÇR. 12, 3, 15. 19, 2,
13. Nicht näher zu bestimmen ist die Bedeutung VS. 23, 2. — 3) *Hei-
rath* AK. 2, 7, 56. H. 318. Vgl. उपयम.

उपयामवत् und उपयामिन् adj. von उपयाम gaṇa वत्तादि zu P. 5,
2, 136.

उपयायिन् (von या mit उप) adj. *herankommend* R. 2, 97, 3.

उपयिचारिक m. *Wächter eines Vihāra* BURN. Intr. 269, N. 3. Es ist
wohl उपयिचारिक zu lesen.

उपयुक्त s. u. युन् mit उप.

उपयुक्त (von युन् im desid. mit उप) adj. *der im Begriff ist anzuwen-
den*: सोमम् SUGA. 2, 163, 3.